

Uwe Majesteit Koning Filip,

Door [Joachim Ben Yakoub](#) op 9 June 2017

Elke vrijdag schrijft een van onze vijf vaste online correspondenten een brief aan iemand. Deze week richt Joachim Ben Yakoub zich tot onze koning zelve: wat gaan we doen met al die huldetekens van en aan Leopold II, en al die andere koloniale monumenten? Net als in de rest van de wereld groeit ook in Brussel het verzet.

Waarschijnlijk heeft U het nog niet opgemerkt, maar de laatste jaren gaan er meer en meer stemmen op om ‘iets’ te doen met het standbeeld van uw oud-overgrootoom aan het Troonplein in Brussel. Meer en meer jongeren die hier geboren zijn, maar wiens ouders uit Congo of andere koloniën afkomstig zijn, hebben genoeg van de dagelijkse vernedering die het bronzen standbeeld oproept, én het racisme dat het symboliseert.

Vorige vrijdag heeft U de opening van de expositie *Comment décoloniser la statue de Leopold 2* gemist. Die vond nochtans plaats in de Brass'art in Molenbeek: vlakbij MolenGeek, de vereniging die U onlangs bezocht. Het idee voor deze expo ontstond in december 2015, toen Geoffroy Commans van Brachène, schepen van Stedelijke ontwikkeling en Erfgoed van de Stad Brussel, de noodzaak voelde om de 150ste verjaardag van Leopolds troonsbestijging te vieren. Deze – toch wel wereldvreemde – schepen wilde de architecturale verwezenlijkingen van onze ‘geliefde’ koning-bouwheer in de verf zetten met een heuse viering aan het Troonplein, in het centrum van Brussel. Dit was echter buiten een honderdtal activisten gerekend, van onder meer ‘Memoire Coloniale’, ‘La Nouvelle Voie Anti-Coloniale’ en ‘Change’. Wij oefenden op verschillende manieren druk uit op de stad en slaagden er uiteindelijk in om deze eerder smaakloze viering te laten annuleren. Weet Uwe Majesteit of Mr Commans van Brachène deze zware nederlaag intussen al te boven is gekomen?

BIO

Joachim Ben Yakoub is schrijver, onderzoeker en docent in (maar niet van) Sint Lucas Antwerpen en UGent. Zijn interesse situeert zich op de snijlijn tussen esthetische theorieën en verschillende postkoloniale kritieken, van waaruit hij bewegingen van revolutie in Tunesië en België onderzoekt.

SCHRIJF IN OP DE NIEUWSBRIEF

REAGEER

Zoals U op de foto kunt zien of misschien zelf herinnert: in plaats van de geplande viering op het Troonplein hielden we een protestwake ter nagedachtenis van de slachtoffers van de Belgische kolonisatie. Zo gaven we het gecontesteerde standbeeld een nieuw likje rode verf. Na de viering van deze symbolische overwinning richtten enkelen onder ons een collectief op dat zich met artistieke en politieke gebaren wil verhouden tot de alomtegenwoordigheid van koloniale symbolen in onze stad. Als eerste proeve werkten ze met een groep studenten van de Brusselse Kunsthogeschool ERG (Ecole de Recherche Graphique) aan voorstellen om het Troonplein en haar omstreden sculptuur een ander aanschijn te geven. Precies dat resultaat viel dus afgelopen week te bewonderen in de Brass'Art in Molenbeek. Laat Uwe Majesteit gewaarschuwd zijn! Voor dit collectief zal het niet bij deze ene tentoonstelling blijven. De verbeelding waarvan ze getuigt, is slechts een eerste stap in een dynamiek die uw oud-overgrootoom uiteindelijk zal onttroonen. Van de brede oproep die voor deze expo gelanceerd werd, zal er minstens één voorstel effectief geconcretiseerd worden.

De week voor de vernissage miste U in De Markten in Brussel ook een publiek gesprek tussen twee bijzonder inspirerende kritische activisten. In het kader van de cartoontentoonstelling *You*

Die herinnering aan de zwartste bladzijden uit onze geschiedenis kan ook levend gehouden worden door *positieve* herdenkingsmonumenten

The West and The Middle East wisselden Rachida Aziz en Omar Jabari Salamanca ideeën uit over hoe we vandaag onze koloniale bril kunnen afzetten. Voor beiden was het standbeeld van uw oud-overgrootoom, samen met dat van Godfried van Bouillon op het Koningsplein, een doorn in het oog. Rachida Aziz stelde voor om het standbeeld van Leopold radicaal uit het straatbeeld te laten verdwijnen: het van zijn pedestal te halen en als eerste over te plaatsen naar een nieuw museum ergens in een park, omgedoopt tot 'Het museum van de schaamte', waar alle koloniale symbolen tentoongesteld zouden kunnen worden. Terecht zagen Rachida en Omar deze symbolische acties als symbolische openingen naar

concrete bewegingen die de metafoor van dekolonisatie zouden kunnen omzetten in de praktijk: naar effectieve structurele veranderingen, zowel op economisch als op cultureel vlak.

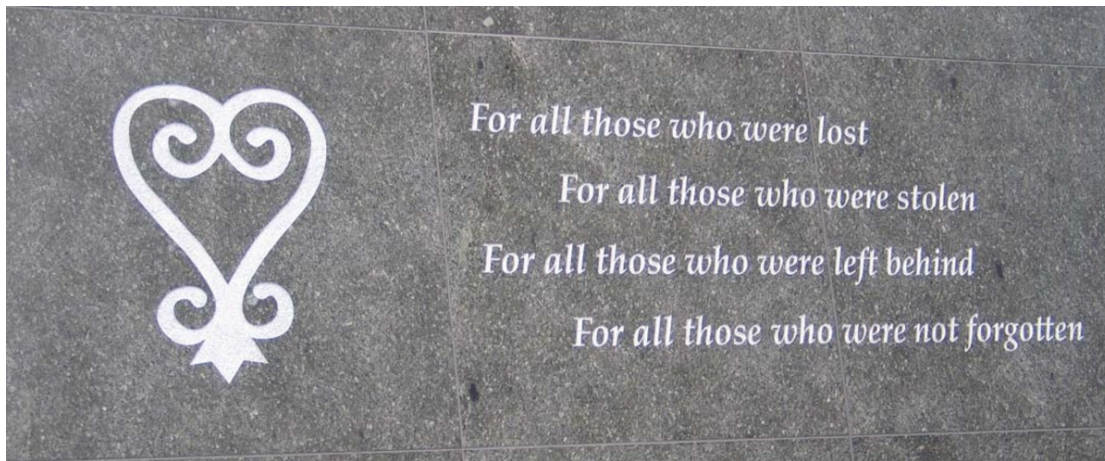
Beste Majesteit, u schrikt misschien een beetje van al dat – naar onze mening volkomen legitiem – antikoloniaal symbolisch geweld. Laat mij u geruststellen. De Brusselse strijd tegen de beeltenis van uw vader in de publieke ruimte is zeker niet uniek. Zelfs het borstbeeld van niemand minder dan ‘ontdekkingsreiziger’ Christopher Columbus kreeg onlangs in Detroit een voorhamer in het voorhoofd, en nog wel op de dag dat zijn ‘ontdekking’ van Amerika herdacht moest worden. Ook het standbeeld van Columbus op de Ramblas in Barcelona wordt al jaren hevig gecontesteerd: verschillende collectieven ijveren om het te laten vervangen door een monument voor het reeds 500 jaar aanslepende verzet tegen kolonisatie en imperialisme. In Caracas in Venezuela werd een standbeeld van Columbus recent zelfs vervangen door dat van Guevara, een leider in de strijd tegen de genocidaire Spaanse verovering.

Ook de standbeelden van ‘ontdekkingsreiziger’ Captain James Cook in Gisborne in Nieuw Zeeland en van koloniale strateeg John A. Macdonald in Ottawa in Canada werden onlangs met rode verf beklad. In Monterey in California werd het standbeeld van de heiligverklaarde katholieke missionaris Junipero Serra nog niet zo lang geleden zelfs simpelweg onthoofd. En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Ik weet niet welke media U volgt, maar U moet zeker al gehoord hebben van de succesvolle beweging ‘Rhodes Must Fall’ in Zuid-Afrika.

Onze acties richten zich dus niet tegen uw oud-overgrootoom persoonlijk, wel tegen de historische verankering van het wereldwijde systeem dat zijn standbeeld in de publieke ruimte vertegenwoordigt. Meer en meer mensen zijn van mening dat ‘Leopold 2 Must Fall’. Het goede voorbeeld werd vorig jaar al gegeven door studenten van de Queen Mary Universiteit in London. Zij slaagden erin om twee officiële herdenkingsplaten voor een bezoek van Leopold II aan hun instituut te laten weghalen.

Wij horen het Uwe Majesteit al zeggen: het weghalen van koloniale relikwieën uit onze publieke ruimte zou ook de noodzakelijke herinnering aan de zwartste bladzijden uit onze geschiedenis uitvegen. Alleen herinnerde moderator Keltoum Belorf er ons tijdens het debat bij de cartoontentoonstelling nog eens aan dat die herinnering ook levend gehouden kan worden door *positieve* herdenkingsmonumenten, zoals het monument voor de afschaffing van de slavernij in Nantes, een van de belangrijkste slavenhandelsteden van Frankrijk. En heeft Uwe Majesteit al eens deelgenomen aan een ‘Keti Koti’-manifestatie in Middelburg, de jaarlijkse herdenking van de afschaffing van de slavernij aan het Zeeuwse Slavernijmonument? Gewoon gaan, uw ogen dicht doen en de hand van uw buurman of -vrouw vasthouden.

U zal het merken: zo'n herdenkingsmonument blijkt echt zinvol en effectief om mensen over historische geschillen heen te verenigen, collectief te laten stilstaan bij de historische fouten van Uw voorouders en hoe die vandaag nog voortleven. Als U niet meteen overtuigd raakt van die helende kracht van zo'n monument, kan u ook eens een kijkje gaan nemen bij het indrukwekkende African Burial Ground, een machtig stenen monument op een paar honderd meter van Ground Zero in New York, op de plek waar men in de jaren 1990 de vergeten lichamen terugvond van honderden Afro-Amerikaanse slaven die daar sinds de 17de eeuw begraven lagen.

Laat mij deze brief afsluiten met een voorstel dat verschillende elementen combineert van activisten en kunstenaars die rond deze materie bezig zijn: een voorstel dat het midden houdt tussen kritische deconstructie en constructieve herdenking. Zo wijst historicus Lucas Catherine op zijn geleide wandelingen door Brussel systematisch naar een klein plaatje achter het standbeeld op het Troonplein, met het opschrift: 'Le cuivre et l'étain de cette statue proviennent du Congo belge. Ils ont été fournis gracieusement par l'Union Minière du haut Katanga.' Het beruchte bronzen standbeeld van Leopold II is inderdaad vervaardigd uit koper en tin dat onze al even beruchte koning – met bloed, zweet en tranen van Congolese slaven – uit zijn kolonie had ontgonnen. Om zijn vader te eren liet Albert I deze ruwe grondstoffen in 'La Compagnie des Bronzes de Bruxelles' – nu beter bekend als het museum La Fonderie in Molenbeek – in haar huidige ruitervorm gieten.

Eerder dan het standbeeld van Uwe Leopold enkel te onttronen, zouden we dus willen voorstellen om het bronzen standbeeld terug te smelten en een kunstenaar te vragen om

**Uw oud-overgrootoom
is verantwoordelijk
voor miljoenen doden,
dat is toch haast
onvergefelijk?**

vanuit de verkregen materie een nieuw standbeeld te maken. Dat kan Uwe Majesteit – samen met de verantwoordelijke minister van Buitenlandse Zaken – dan schenken aan onze vrienden in Congo. Zij zullen dit gebaar ongetwijfeld appreciëren, zeker als U dit symbolisch koppelt aan de kwijtschelding van de oneigenlijke financiële schulden die zij de Belgische staat zogezegd nog verschuldigd zijn. Geef toe, die schuld is nog een peulenschil vergeleken met de winst en de welvaart die België uit zijn koloniale

onderneming heeft kunnen halen? Alleen al tijdens de 23 eerste jaren van de Belgische overheersing werd de bevolking in Congo gehalveerd. Uw oud-overgrootoom is met andere woorden verantwoordelijk voor miljoenen doden. Dat is toch haast onvergefelijk?

Uiteraard willen we met dit voorstel de geschiedenis niet uitwissen, wel integendeel. Met dit gebaar zou Uwe Majesteit de geschiedenis richting kunnen geven: iets meer naar wederzijdse vergeving en begrip en voorbij het dagelijks racisme dat nog zo hardnekkig voortleeft. Met een minieme interventie zou de overblijvende sokkel dan omgebogen kunnen worden tot een grafsteen ter herdenking van al onze broeders en zusters die gestorven zijn onder het bewind van Uw oud-overgrootoom. Wat denkt U, Koning Filip?

Met de meest royale hoogachting,

Joachim Ben Yakoub

Genoten van dit artikel? Help ons open online publiceren. Je vindt geen betaalmuur op onze website. Wij geloven in vrije en open journalistiek, beschikbaar voor iedereen.

STEUN ONS

REAGEER

Rekto:Verso

© 2020